

Naujadaros priemonės – žinių ekonomikos prekės

Stasys PAULAUSKAS,
Aleksandras PAULAUSKAS
Strateginės savivaldos institutas

Europos Sąjungos vedami į žinių ekonomiką dažnai nelabai suvokiame šios naujos visuomenės gyvenimo ir verslo kokybės prasmės. Gal todėl ir prasitai sekasi. Ne kiekvienam lengva suprasti, kad žinių ekonomikoje pagrindinis verslo produktas ir mainų dalykas yra žinios. Žinių visuomenėje gaminame nebe daiktus, o kuriame naujas žinias, jas parduodame, perkame, naudojame verslo bei žmonių poreikiams tenkinti. Žinios turi vertę, jų kūrimas, perdavimas reikalauja laiko ir gebėjimų, todėl žinios kainuoja ir jų vertė išreiškiama piniginiiais ženklais kaip ir prekiaujant daiktais.

Deja, dar nuo sovietmečio išlikusios valstybinio mokslo ir švietimo nuostatos grindžiamos tuo, kad žinios yra nemokamos, jomis galima keistis nereikalaujant atlygio ir nemokant už jų panaudojimą. Todėl, atsiradus verslo santykiams žinių rinkoje, susiduriame su amoraliais ir neleistiniais žinių ekonomikos požūriū reiškiniais. Tai pirmiausiai liečia prekiaujančias žiniomis žiniasklaidos priemones ir švietimo įstaigas.

Privatūs žinių skleidėjai – radijas, televizija, laikraščiai, žurnalai ir t. t. – nemoka autoriams honoraro už žinias, tačiau jas parduoda savo publikacijų ar viešinimo pavidalu ir gauna ekonominę naudą. Toks elgesys, kada parduodamos svetimos žinios, pamirštant užmokėti jų savininkui-autoriui, švelniai tariant vadintinas spekuliacija, žinių vagyste ir pasipelnymu svetimos sąskaita. Juo labiau, kad geidžiančio paviešinti savo žinias autoriaus prašoma užsimokėti už žinių skleidimo paslaugą. Nemokant autoriui už žinias, jis praranda naujų žinių kūrimo motyvą. Visuomenės mastu nemokėjimas autoriams už sukurtas naujas žinias lemia visuomenės intelekto nusukdinimą, nesugebėjimą spręsti problemų, krizes ir dažnai net valstybingumo praradimą.

Dar keisčiau atrodo universitetas ar kolegija, nekurianti ir neturinti sau nuosavybės teise priklausiančių žinių, bet parduodanti jas studen-

tams. Dėstytoji mokama menka algelė už dėstyto valandas, o už jo žinias užmirštama susimokėti. Tačiau nevykdantis tyrimų dėstytojas neturi iš kur gauti naujų žinių ir dėl to universitetas neturi ko parduoti rinkoje, bet kažką vis dėlto parduoda. Taip universitetai tampa amoraliais spekuliantais, parduodančiais studentams nepritaikomas rinkoje žinias. Daugybė dėstomų mokymo įstaigose mokymo programų yra beviltingai pasenusios ir nevykdant tyrimų nėra atnaujinamos. Todėl valstybinė mokslo ir švietimo sistema degraduoja, o praktika negauna tinkamai parengtų specialistų. Seka krizės.

Europos Sąjunga padeda ne vien susitvarkyti naujadaros bei žinių rinkos reikalus, užtikrinti autoriams apmokėjimą už jų sukurtas žinias ir skatina kurti naujas žinias. Savo tikslinėmis programomis ES remia mokslinius tyrimus, naujų žinių ir naujų į rinką orientuotų mokymo programų rengimą. Įsigijusi tokią mokymo programą iš ją sukūrusio asmens švietimo įstaiga įgyja teisę parduoti šias žinias studentams ir teikti jiems reikalingas rinkoje žinias. Svarbu, kad ES fondų remiamas naujų mokymo programų kūrimas Lietuvoje įgauna pagreitį. Pertvarkant valstybinį mokslo ir švietimo sektorių į rinkos ir žinių ekonomikos sąlygas, žinios įgauna vertę ir pradeda vykdyti motyvuojančią naujadaros funkciją.

Nuo 1991 m. veikianti pirmoji Lietuvoje nevalstybinė mokslinių tyrimų įstaiga Strateginės savivaldos institutas dalyvauja Leonardo da Vinčio mokymosi visą gyvenimą programos projektuose e.WindTech ir EMPRES, kuriuos įgyvendinus netrukus švietimo rinkai bus pasiūlytos modernios virtualios saviugdų priemonės labai perspektyvių atsinaujinančių energijos išteklių srityje.

Daugiau apie modernių mokymo įrankių kūrimą galima sužinoti naujadaros grupės „Ekspontė“ interneto svetainėje www.ekspontė.lt ir Lietuvos vėjo energetikų asociacijos tinklalapyje www.lwea.lt.

Vėjo elektrinių techninės priežiūros virtuali mokymo programa e-WindTech

Ekspontėms augant vėjo energetikos verslo sričiai sparčiai daugėja vėjo elektrinių. Vien Vokietijoje jų veikia virš 20 tūkst., Danijoje 7000. Lietuvoje jau įrengtos 67 vėjo elektrinės ir jas taip pat netrukus skaičiuosime tūkstančiais. Nors šiuolaikinės vėjo elektrinės naudoja naujausius aukštųjų technologijų sprendimus, tačiau kaip ir bet kurios kitos technikos įrenginius jas reikia prižiūrėti ir remontuoti. Todėl plečiantis vėjo energetikai daugėja vėjo ir elektrines aptarnaujančio personalo, kurį reikia ir mokyti, ir įsivertinti sertifikavimo veiklas.

Ispanijos Navaros atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) mokymo fondo CENIFER suburta Portugalijos, Graikijos, Vokietijos ir Lietuvos mokslininkų, vėjo energetikų, IT specialistų ir pedagogų grupė nuo 2008 m. rengia vėjo elektrinių techninės priežiūros mokymo virtualią programą, kurią numatoma pristatyti švietimo priemonių rinkoje 2010 m. viduryje.

e-WindTech projekto tikslas yra sukurti profesionalią mokymo programą vėjo jėgainių priežiūros srityje. Ši programa leidžia modeliuoti įsivaizduojamą tikrovę, pagal kurią galima apmokyti darbuotojus atlikti svarbiausius vėjo turbinų priežiūros darbus. Galutinę mokymo programą bus galima naudoti 5-mis kalbomis (vokiečių, graikų, lietuvių, portugalų ir ispanų).

Pagrindinius projekto uždavinius galima taip apibendrinti:

- Sukaupti ir sutvarkyti esamas žinias apie

vėjo jėginių priėžiūrą projekte bendradarbiaujančiose šalyse.

- Sukaupti ir standartizuoti žinias pagal kvalifikacinių katalogų sistemą ir pagal mokymo įstaigų bei įmonių poreikių svarbą.
- Sukurti sąveikinio įsivaizduojamos tikrovės modeliavimo programą, pagal kurią būtų galima mokyti svarbiausių vėjo turbinų priežiūros darbų.
- Sukurti išsamų kompiuterinį vėjo turbinų priežiūros mokymo kursą.
- Pritaikyti jo turinį įvairioms Europos tautų kalboms ir kultūroms.
- Atlikti bandomuosius galutinės kompiuterinės programos patikros mokymus.

Šios programos galimybėmis galės naudotis vėjo jėginių priežiūros darbuotojai, įmonės ir gamintojai, technologijų krypties studentai, technologai, vėjo energijos projektų vystytojai, profesinio mokymo įstaigos, tęstinio ir neformaliojo mokymo įstaigos, socialiniai darbuotojai, darbo biržos mokymo padaliniai.

Panaudojus įsivaizduojamos tikrovės modeliavimo priemones, ši mokymo priemonė leidžia įsisavinti vėjo elektrinių veikimo ir techninės priežiūros pagrindus. Kompiuteriniai mokymo kursai pateikiami per naujovišką daugiakalbę nuotolinio mokymo platformą, kuri apima temas, susijusias su dabartinių vėjo elektrinių techninės priežiūros darbuotojų profesinio mokymo poreikiais.

Kursą sudaro penkios temos: vėjo energija, vėjo turbinų aprašymas ir sudedamosios dalys, vėjo turbinų priežiūros įvadas, vėjo turbinų dalių priežiūros ir jai reikalingų įrankių bei priemonių aprašymas ir vėjo turbinų gedimų prevencijos darbai.

Projekto įgyvendinimo eigą galima stebėti projekto e-WindTech interneto svetainėje –

www.ewindtech.net. Potencialūs būsimos mokymo produkto naudotojai gali registruotis šiame portale ir nuolat gauti išsamią informaciją apie jo kūrimo eigą bei įsigijimo sąlygas.

Europos atsinaujinančių energijos išteklių vadybos mokymo programa EMPRES

Atsinaujinančių energijos išteklių sektorius yra dinamiškiausias Europoje. Šiuo metu Vokietija ir Ispanija pirmąją AEI plėtroje Europoje ir šių šalių vėjo turbinų bei fotoelektros skydų gamintojai veikia tarptautiniu lygiu. Visos perspektyvos liudija, kad AEI sektorius ir toliau augs dėl įvairių priežasčių: dėl stiprinamos aplinkos apsaugos (Kioto protokolas ir Europos energetikos bei Klimato kaitos politika); dėl didėjančio energijos suvartojimo industrializuotose šalyse ir „pavojingose“ ekonomikose. Pagaliau pramoninės gamybos plėtos ekonominės problemos bei darbo vietų kūrimo decentralizavimas taip pat yra labai susiję su švarios energijos ateitimi. Šios priežastys leidžia numatyti, kad atsinaujinančių išteklių energetikai ir toliau reikės specialiai parengtų kompetentingų vadybos profesionalų.

Prieš trejus metus Navaroje buvo sukurtas nacionalinio lygio kursas „Atsinaujinančių energijos išteklių vadybos programa“. Todėl buvo nuspręsta, kad jis gali būti tinkamas perduoti, pritaikyti ir įgyvendinti šią veiklą kitose Europos šalyse. Šiuo projektu siekiama perduoti Europos lygiu ispanišką kursą „AEI vadybos programa“, apmokyti Europos vadybininkus, vykdytojus ir atsakingus asmenis AEI verslo įmonėse, viešojo valstybės sektoriaus darbuotojus, atsakingus už AEI skatinimą. Šią modernią programą buvo sumanyta perduoti į kitas šalis (Lenkiją, Lietuvą ir Vengriją), kuriose AEI sektorius yra mažiau išvystytas, nustatant naujus sprendimus (pritaikant

šią programą mišriai ugdymo sistemai, apimančiai e.mokymą ir tradicinius edukacinius požiūrius), juos pritaikant ir įgyvendinant.

Visi projekto partneriai: AEI mokymo fondas CENIFER, Navaros pramonės asociacija (Ispanija), Bydgoščo aukštoji mokykla (Lenkija), Strateginės savivaldos institutas (Lietuva) ir Vengrijos naujovių centras dalyvauja AEI ir švietimo veiklose.

Pagrindiniai projekto uždaviniai:

- Vadyba ir koordinavimas;
- Žinių kaupimas, analizė ir įvertinimas;
- Naujo specifinio programos turinio kūrimas ir adaptavimas specifiniams kiekvienai šaliai tiksliniams uždaviniams;
- Metodologijos pritaikymas mišriai mokymo sistemai: e.mokymui ir akivaizdžioms pedagogų bei mokinių sąveikoms;
- Bandomųjų akcijų įgyvendinimas ir įvertinimas;
- Kokybės ir įvertinimo vadybos planas;
- Projekto rezultatų sklaida;
- Projekto rezultatų panaudojimo planas.

Galutinė projekto išdava: bus parengtas mišrus mokymo kursas: „Europos atsinaujinančių energijos išteklių vadybos programa“. Tikimasi, kad ši mokymo programa bus plačiai naudojama Europoje, kadangi pažangiam AEI sektoriui ir toliau reikės specifinių profesionalų. Švietimo įstaigos sukurtą produktą galės įsigyti pradedant 2011 m.

Projekto EMPRES interneto svetainė – www.empres.eu.